

กองทุนการออมแห่งชาติ... เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีหลังเกษียณ

กองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค

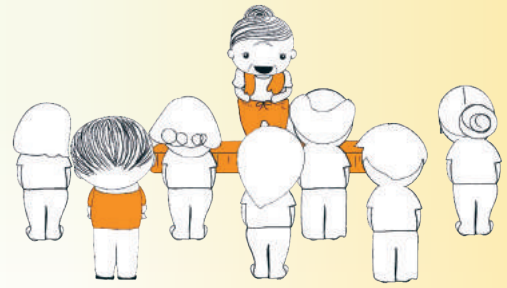
ประเทศไทยได้เริ่มต้นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) มาตั้งแต่ปี 2548 เนื่องจากจำนวนประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด และคาดว่า จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี 2568 (เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด) เราจะมาดูกันว่า การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย จะส่งผลกระทบต่อในแง่ใดบ้าง

สังคมไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอีก 6 ปีข้างหน้า แต่...ประเทศไทยมีความพร้อมเพียงใด ภาครัฐได้เตรียมงบประมาณหรือมีนโยบายเพื่อรองรับสถานการณ์แล้วหรือไม่ ผู้สูงอายุได้เตรียมตัวอย่างไร เบี้ยยังชีพจะเพียงพอหรือไม่ ลูกหลานจะเสียใจไหม คำถามเหล่านี้ อาจทำให้ทุกภาคส่วนเริ่มตระหนักได้ว่า ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยจะต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่สังคมสูงวัย

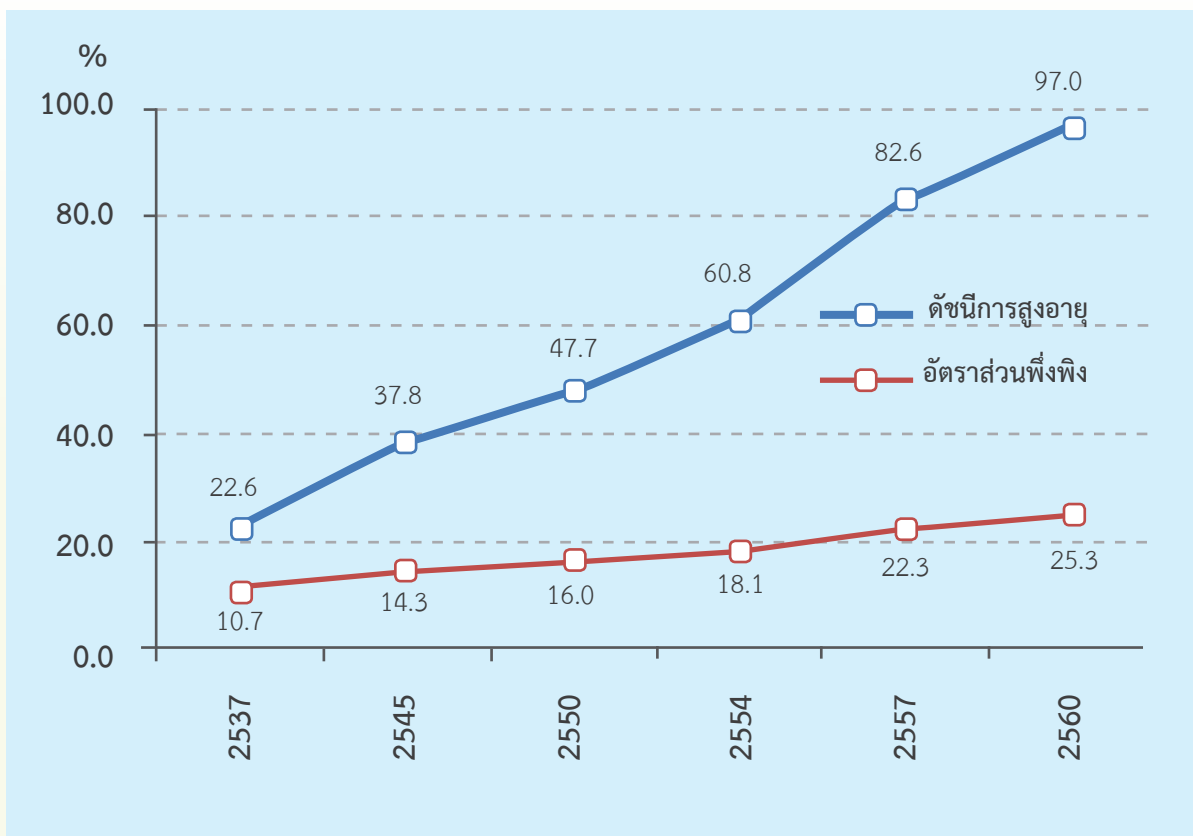

ในมุมมองด้านการเงินการคลังของประเทศ

โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปจากจำนวนผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้อัตราการพึ่งพิง (Dependency Ratio)¹ หรือสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนคนในวัยแรงงานจะเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 10.3 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 25.1 ในปี 2578 ซึ่งหมายความว่า คนทำงานจะต้องมีภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้นกว่าในอดีต นอกจากนี้ ภาระงบประมาณด้านสาธารณสุขของรัฐบาลเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา งบประมาณด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.3 ต่อปี จากจำนวน 169,633 ล้านบาท ในปี 2552 เป็น 311,319 ล้านบาท ในปี 2562 ขณะที่รัฐบาลยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเป็นการวางรากฐานของประเทศในระยะยาว ในขณะที่รายได้ของภาครัฐจากการจัดเก็บภาษีอากรจะลดลงจากกำลังแรงงานที่ลดลง ดังนั้น ภาระงบประมาณที่ต้องนำมาใช้เพื่อสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้นอาจนำไปสู่การสร้างหนี้สาธารณะที่สูงขึ้น และส่งผลต่อความเสี่ยงทางการคลังในระยะต่อไปได้ นอกจากนี้ เศรษฐกิจไทยในภาวะสังคมผู้สูงอายุอาจจะเผชิญกับภาวะการออมและการลงทุนในประเทศที่ลดลงจากการใช้จ่ายเงินออมสะสมในวัยเกษียณ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระดับการออมและการลงทุนของประเทศ

ดัชนีการสูงอายุและอัตราส่วนพึ่งพิง

ที่มา: รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

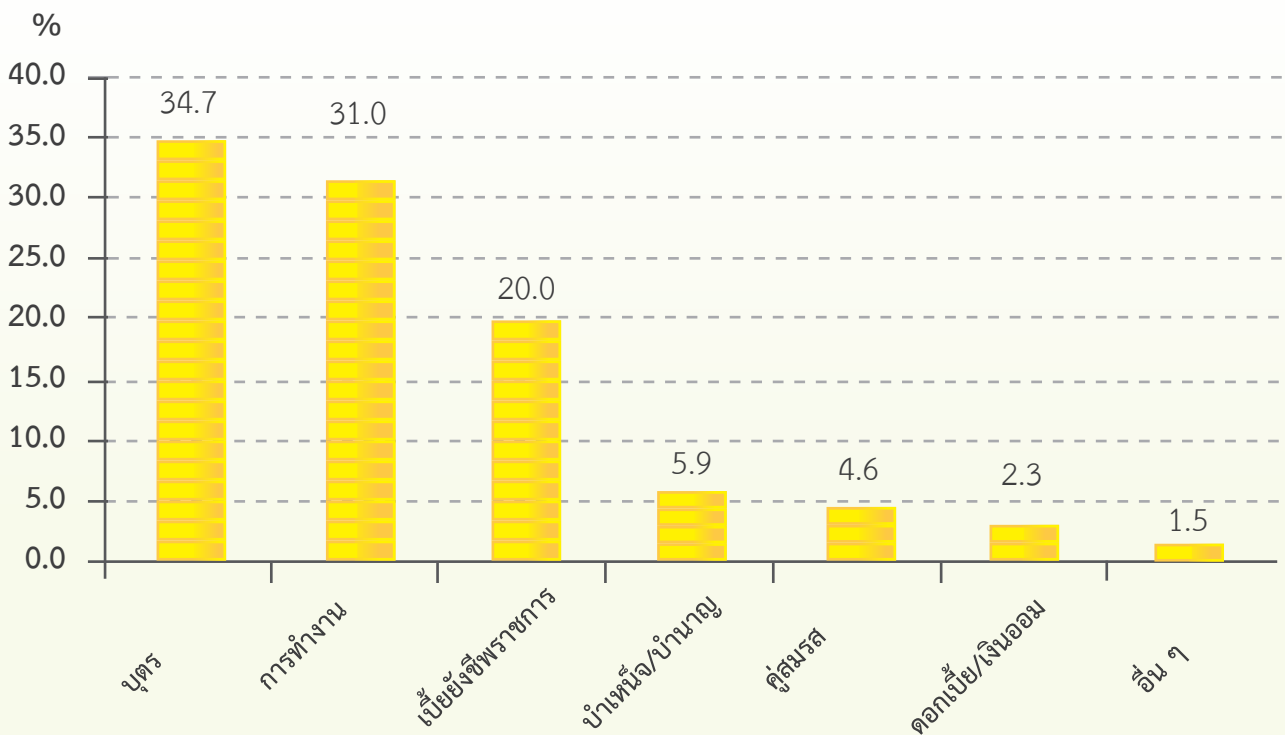
¹ พิจารณาจากดัชนีการสูงอายุ คิดจากอัตราส่วนของจำนวนประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ต่อประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) 100 คน

ในมุมมองของผู้เกษียณอายุ

ข้อมูลจากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ผู้สูงอายุในประเทศไทยร้อยละ 25.4 ไม่มีการออม ผู้สูงอายุร้อยละ 39.0 มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน และผู้สูงอายุร้อยละ 59.3 ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ต้องพึ่งพาเงินจากคนในครอบครัวและการช่วยเหลือจากภาครัฐ และผู้สูงอายุประมาณ 2 ใน 3 ยังไม่มีระบบการออมเพื่อรองรับการชราภาพที่ดี ทำให้คุณภาพชีวิตหลังเกษียณไม่มีความมั่นคง ขณะเดียวกันสถิติการออมภาคครัวเรือนไทยในไตรมาส 3 ปี 2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติชี้ให้เห็นว่า ร้อยละ 27 ของครัวเรือนทั่วประเทศ ยังไม่มีเงินออม เนื่องจากปัจจัยความไม่มั่นคงของอาชีพ และปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น

แหล่งที่มาของรายได้ของผู้สูงอายุ

ที่มา : รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติจะเห็นว่า ที่ผ่านมา ผู้สูงอายุของไทยพึ่งพารายรับจากบุตรหลานและรายได้จากการทำงานเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 34.7 และร้อยละ 31.0 ตามลำดับ ขณะที่อีกร้อยละ 20 ได้รับเบี้ยยังชีพจากทางราชการ ร้อยละ 5.9 ได้รับบำเหน็จบำนาญ และร้อยละ 4.6 ได้รับจากคู่สมรส

อย่างไรก็ตาม จากการที่อัตราส่วนพึ่งพิงมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่อง สะท้อนว่าคนวัยทำงาน 1 คน จะมีภาระในการดูแลผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลให้ผู้สูงอายุแต่ละรายได้รับเงินจากบุตรหลานน้อยลง นอกจากนี้ ถึงแม้ผู้สูงอายุจะมีอายุยืนยาวขึ้นแต่ความสามารถในการทำงานจะกลับถดถอยลง จึงทำให้แนวโน้มของรายได้ที่มาจากการทำงานจะลดลง และเมื่อย้อนกลับมาดูเบี้ยยังชีพที่ได้รับจากรัฐบาล ซึ่งปัจจุบันมีการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุรายละ 600 - 1,000 บาทต่อคนต่อเดือนนั้น ก็นับว่าน้อยมาก เพราะยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเส้นความยากจนของไทยในปี 2560 ซึ่งอยู่ที่ระดับรายได้ 2,686 บาทต่อคนต่อเดือน แสดงว่าการได้รับเบี้ยยังชีพเพียงอย่างเดียวนั้น ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น ผู้เกษียณอายุจึงจำเป็นต้องหาแหล่งรายได้อื่นเพิ่มเติมเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในช่วงบั้นปลายชีวิต และจากข้อมูลข้างต้น พบว่า ผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้นที่มีรายได้จากดอกเบี้ยหรือเงินออมของตนเอง ดังนั้น จึงควรเร่งการส่งเสริมการออมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีเงินไว้เพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณ

นโยบายของรัฐเพื่อการส่งเสริมการออมเพื่อการชราภาพ

ระบบการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยนั้นได้มีการพัฒนาเป็นลำดับ ซึ่งมีทั้งรูปแบบของการออมเงินภาคบังคับและการออมเงินแบบสมัครใจ เพื่อให้ประชาชนเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณอย่างมีคุณภาพ มีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และจะช่วยแบ่งเบาภาระงบประมาณของภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุได้อีกด้วย ทั้งนี้ ในปัจจุบันรูปแบบของการออมเงินประเภทต่าง ๆ ปรากฏตามตาราง ดังนี้

ระบบการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุ

รูปแบบ		การจ่ายสมทบ	ความครอบคลุม
สวัสดิการชราภาพ			
รัฐให้ฝ่ายเดียว	เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	รัฐบาล	ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญจากภาครัฐ
	บำเหน็จบำนาญข้าราชการ	รัฐบาล	ข้าราชการ
ระบบการออมเงินเพื่อรองรับวัยเกษียณ			
การออมภาคบังคับ	กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	สมาชิกและรัฐบาล	ข้าราชการ
	กองทุนประกันสังคม (กรณีชราภาพ)	ผู้ประกันตน นายจ้าง และรัฐบาล	ลูกจ้างเอกชน
	กองทุนสงเคราะห์ครูเอกชน	ครู นายจ้าง และรัฐบาล	ครูโรงเรียนเอกชน
	กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ ²	สมาชิคนายจ้าง และรัฐบาล	ลูกจ้างเอกชน
การออมภาคสมัครใจ	กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	สมาชิกและนายจ้าง	ลูกจ้างเอกชน
	กองทุนประกันสังคม (มาตรา 40)	ผู้ประกันตน รัฐบาล	แรงงานนอกระบบ (อายุ 15 - 60 ปี)
	กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ	ไม่มี	ประชาชนทั่วไป

ที่มา : รวบรวมโดย กองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค สศช.

จากตารางด้านบนจะเห็นว่า ผู้มีรายได้ประจำนั้น มีระบบคุ้มครองรายได้หลังเกษียณที่ค่อนข้างเพียงพอ ทั้งจากกองทุนประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ แต่กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือแรงงานนอกระบบซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.2³ ของแรงงานทั่วประเทศ ยังไม่มีระบบการออมภาคบังคับ มีเพียงการออมแบบสมัครใจผ่านกองทุนประกันสังคมมาตรา 40 เท่านั้น ซึ่งก็มีแรงงานจำนวนไม่มากนักที่สมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีแนวคิดที่จะจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการออมเงินสำหรับแรงงานนอกระบบ ในรูปแบบการออมภาคสมัครใจ

² รอเสนอคณะรัฐมนตรีชุดใหม่เพื่อพิจารณายืนยันร่างฯ เพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

³ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2560

บทบาทของกองทุนการออม แห่งชาติ

กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) คือ กองทุนการออมเพื่อการเกษียณอายุที่ ออกแบบมาเพื่อให้เป็นแหล่งออมเงินของ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ เพื่อส่งเสริมให้ ประชาชนที่ไม่เข้าเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบ การออมที่มีอยู่ ให้สามารถออมเงินเพื่อใช้ในยามชราภาพได้ เนื่องจากปัจจุบันแรงงาน ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นแรงงานนอกระบบ แต่ช่องทางการออมเงินเพื่อการชราภาพ สำหรับแรงงานในกลุ่มนี้ยังมีไม่เพียงพอ จึงทำให้แรงงานเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะ ดำรงชีวิตอยู่ในความลำบากในวัยสูงอายุ ดังนั้น เพื่อเป็นการเติมเต็มช่องว่างระบบการออม แบบสมัครใจที่มีอยู่เดิม รัฐบาลจึงจัดตั้ง กองทุนการออมแห่งชาติขึ้น ภายใต้พระราช บัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 โดยกำหนดเงื่อนไขการเป็นสมาชิก ดังนี้ (1) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย (2) อายุไม่ต่ำกว่า

15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์⁴ (3) ไม่อยู่ในระบบบำเหน็จบำนาญภาครัฐหรือ เอกชน และไม่อยู่ในกองทุนตามกฎหมายอื่นที่ได้รับเงินสมทบจากรัฐหรือนายจ้าง เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการกรุงเทพมหานคร กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น กองทุนประกันสังคม (ซึ่งส่งเงินเพื่อ ได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ ซึ่งหมายถึงผู้ประกันตนทางเลือกที่ 2 และทางเลือก ที่ 3) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน เป็นต้น กอช. เป็นกองทุนที่เป็นระบบสมาชิกแบบรายบุคคล สมาชิกจะต้องจ่ายเงิน

ผู้ที่สามารถสมัคร กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ได้แก่

เกษตรกร

ค้าขาย

รับจ้าง

อิสระ

คุณสมบัติผู้สมัคร กอช.

1. สัญชาติไทย
2. อายุ 15-60 ปี
3. ไม่อยู่ในกองทุนที่ได้รับเงินสมทบจากรัฐหรือนายจ้าง
4. ไม่อยู่ในระบบบำเหน็จ บำนาญจากรัฐหรือเอกชน

⁴ เฉพาะในหนึ่งปีแรกที่ พ.ร.บ. มีผลบังคับใช้ อนุญาตให้ผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป มีสิทธิ์สมัครเป็นสมาชิกได้ และกำหนดให้ผู้สมัครที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีสิทธิ์ออม กับกองทุนได้ 10 ปีนับจากรวันที่เป็นสมาชิก ซึ่งจะทำให้ได้รับเงินสมทบจากรัฐอย่างเต็มที่ เช่น หากอายุ 55 ปี สมัครกองทุนในปีนี้ สามารถออมได้ 10 ปี จนถึง อายุ 65 ปี

สะสมเป็นรายเดือน แต่ไม่จำเป็นต้องเท่ากันทุกเดือน หากเดือนไหนไม่สะดวกก็สามารถงดการจ่ายเงินได้ โดยที่ความเป็นสมาชิกก็จะยังคงอยู่ และรัฐบาลจะจ่ายเงินสมทบร่วมกับผู้ออมเงินตามจำนวนที่กำหนด โดยมีอัตราการสมทบที่แตกต่างกันตามช่วงอายุของผู้ออม และยิ่งไปกว่านั้นเพื่อเป็นการจูงใจให้มีการสมัครสมาชิก รัฐบาลจึงได้รับประกันผลตอบแทนขั้นต่ำไว้ไม่ให้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่อีกด้วย

สมาชิก กอช. ไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะคนที่ทำงานแล้วเท่านั้น แต่เด็กนักเรียนที่อายุครบ 15 ปี ก็สามารถฝากเงินกับ กอช. ได้ โดยความเป็นสมาชิกของ กอช. ก็ยังคงอยู่ ถึงแม้ในอนาคตเด็กจะเข้าทำงานกับบริษัทหรือรับราชการก็ตาม และยังคงได้รับผลตอบแทนจากเงินที่นำไปฝากสะสมไว้ หากแต่ช่วงเวลาที่ทำงานกับบริษัทหรือรับราชการ เงินฝากช่วงนั้น จะไม่ได้รับสมทบจากรัฐบาล ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปลูกฝังนิสัยการออมเงินให้กับเยาวชน และยังเป็นการลงทุนเพื่อความมั่นคงในอนาคตอีกด้วย

ผู้มีสิทธิ์ เป็นสมาชิก กอช.

- นิสิต นักเรียน นักศึกษา**
- ผู้ประกอบอาชีพอิสระ**
เช่น เกษตรกร กายาซ รับจ้างทั่วไป
คนขับรถแท็กซี่ แม่บ้าน
สถาปนิก แพทย์ อนามัย
- ลูกจ้าง**
ลูกจ้างรายวัน หรือรายสัปดาห์ของบริษัทเอกชน
ลูกจ้างชั่วคราวของส่วนราชการ
ที่ไม่ใช่ลูกจ้างรายเดือน
ลูกจ้างชั่วคราวรัฐวิสาหกิจ
ที่ไม่เข้าประกันสังคม
- สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน**
(ไม่มีกฎหมายจัดตั้งกองทุน)
- นักการเมือง (ส.ส.) นักการเมืองท้องถิ่น**
ได้แก่ นายก อบจ. สมาชิกสภาจังหวัด
นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล

ที่มาของข้อมูล : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

กองทุนการออมแห่งชาติ กอช.

WealthMagik Smart investment... Smart people

ออมกับ กอช. ได้ประโยชน์อย่างไร ?

ผลประโยชน์ต่อสมาชิก กอช.

สำหรับผลประโยชน์ของสมาชิก กอช. จะได้รับนั้น มิใช่เพียงแค่ว่าเงินรายได้ที่จะได้รับหลังอายุ 60 ปีเท่านั้น แต่ยังสามารถนำเงินที่สะสมใน กอช. ไปหักลดหย่อนภาษีได้อีกด้วย รวมถึงเงินที่ผู้เกษียณอายุจะได้รับเป็นรายเดือนจาก กอช. ก็ไม่ต้องจ่ายภาษีเช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากการออมเงินบางประเภท เช่น เงินฝากประจำ เงินลงทุนในตราสารหนี้ เงินปันผล เป็นต้น ที่ต้องเสียภาษีเมื่อได้รับผลตอบแทน นอกจากผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินแล้ว การออมเงินผ่านทาง กอช. ยังช่วยฝึกวินัยทางการออมเงินและเพิ่มความรู้ทางการเงินให้แก่สมาชิกอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า ผลประโยชน์ต่าง ๆ ถูกออกแบบมาเพื่อสนับสนุนให้แรงงานที่อยู่นอกระบบเข้ามาออมเงินเพื่อให้มีหลักประกันรายได้ในการใช้ชีวิตในยามเกษียณ ซึ่งหากผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเอง และมีรายได้เลี้ยงตัวที่พอเพียงแล้ว ก็จะทำให้ภาครัฐสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการเพื่อการชราภาพลงได้บ้างบางส่วน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงทางการคลังลงได้ นอกจากนี้ กองทุนการออมแห่งชาติยังเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ได้มีการระบุถึงการสนับสนุนการดำเนินการของกองทุนการออมแห่งชาติเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้ประชากรทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงบริการของภาครัฐและทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน สามารถพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

จากที่ได้กล่าวข้างต้นว่า ผู้ที่ไม่ได้ทำงานในระบบ เช่น ค้าขาย รับจ้าง ขับรถแท็กซี่ เป็นต้น จะมีรายได้ที่ไม่แน่นอนและไม่มั่นคง กล่าวคือ รายได้ที่จะได้รับขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถและโอกาสที่จะมีงานทำในแต่ละวัน ซึ่งหากมีเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ ไม่ว่าจะเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพ ภัยธรรมชาติ หรือการไม่มีผู้ว่าจ้าง ก็จะส่งผลกระทบต่อรายได้ที่จะมาใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังทำให้ขาดความสามารถที่จะออมเงินเพื่อหลักประกันในอนาคตอีกด้วย การวางแผนเพื่อการดำรงชีวิตหลังเกษียณของผู้ที่ทำงานนอกระบบจึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น การวางแผนการดำรงชีวิตหลังเกษียณของบุคคลที่มีอายุ 30 ปี ที่ปัจจุบันมีการใช้จ่ายเดือนละ 9,000 บาท จากการคำนวณพบว่า มูลค่าของเงิน 9,000 บาทในปัจจุบัน จะมีมูลค่าเท่ากับ 21,845 บาท ในอีก 30 ปีข้างหน้า (คิดอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 3) นั่นหมายถึง บุคคลนั้นจะต้องมีเงินในการใช้จ่ายใช้สอยถึงเดือนละเกือบ 22,000 บาท เพื่อรักษาคุณภาพชีวิตให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกับในปัจจุบัน และเมื่อตั้งสมมติฐานว่าบุคคลนั้นจะมีชีวิตอยู่ถึง 80 ปี บุคคลนั้นต้องมีเงินเก็บรวมทั้งสิ้น 5,242,887 บาท ณ วันที่บุคคลนั้นอายุ 60 ปี ซึ่งเท่ากับว่าจะต้องออมเงิน 5,413 บาทต่อเดือนเป็นเวลา 30 ปี (ในช่วงอายุ 30 - 60 ปี) เพื่อให้มีเงินเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตในช่วงเกษียณอายุ ซึ่งแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยในการออมเงินมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้ต่อเดือนเพื่อให้เป็นหลักประกันในอนาคต

กอช. ผู้ช่วยในการออมเงินและบริหารเงินออม

กอช. มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบกองทุน คือ รัฐบาลจะจัดให้มีผู้บริหารกองทุนโดยนำเงินในบัญชีรายบุคคลของสมาชิกซึ่งมาจากเงินสะสมของสมาชิกเองและเงินสมทบจากรัฐบาลไปลงทุนเพื่อหาผลตอบแทนในแต่ละปี (ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าจะต้องเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำ) และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในแต่ละปีจะถูกสะสมไว้ในบัญชีรายบุคคลของสมาชิก จนกระทั่งสมาชิกอายุ 60 ปี ความเป็นสมาชิกจะสิ้นสุดลง และผู้บริหารกองทุนจะนำเงินที่มีอยู่ในบัญชีของสมาชิกมาเฉลี่ยจ่ายคืนให้กับสมาชิกเป็นรายเดือนจนกว่าจะเสียชีวิต

โดยสรุป การออมเงินใน กอช. จะให้ผลตอบแทนแก่สมาชิกใน 3 ช่องทาง ได้แก่ (1) เงินออมของสมาชิก (2) เงินสมทบจากรัฐบาล และ (3) ผลประโยชน์จากการนำเงินออมของสมาชิกและเงินสมทบของรัฐบาลไปลงทุน ดังนั้น ลองมาคำนวณกันดูว่า ถ้าเราออมเงินกับ กอช. โดยได้รับเงินสมทบจากรัฐบาลตามที่กฎหมายกำหนด เราจะได้รับบำนาญเดือนละเท่าไร

สมมติว่า แรงงานนอกระบบเข้าเป็นสมาชิก กอช. ตั้งแต่อายุ 15 ปี และส่งเงินออมทุกเดือน จนสิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่ออายุ 60 ปี ผลตอบแทนที่จะได้รับจะเป็นดังนี้

1. **เงินออมของสมาชิก** ถ้าสมาชิกออมเงินทุกเดือนเดือนละ 1,100 บาท ตั้งแต่อายุ 15 ปี จนถึงอายุ 60 ปี สมาชิกจะมีเงินทั้งสิ้น 594,000 บาท (ฝากเดือนละ 1,100 บาท*12 เดือน*45 ปี)
2. **เงินสมทบจากภาครัฐ** สมาชิกจะได้รับเงินสมทบจากรัฐบาล โดยรัฐบาลจะสมทบ (1) ร้อยละ 50 ของเงินสะสมแต่ไม่เกิน 600 บาทต่อปี (อายุ 15 - 30 ปี) (2) ร้อยละ 80 ของเงินสะสมแต่ไม่เกิน 960 บาทต่อปี (อายุ 31 - 50 ปี) และ (3) ร้อยละ 100 ของเงินสะสมแต่ไม่เกิน 1,200 บาทต่อปี (อายุมากกว่า 50 ปี) ดังนั้น ถ้าสมาชิกออมเงินต่อเนื่องกับ กอช. ตั้งแต่อายุ 15 ปี ถึง 60 ปี สมาชิกจะได้รับเงินสมทบจากรัฐบาล จำนวน 40,200 บาท

3. ผลประโยชน์จากการที่กองทุนฯ นำเงินออมและเงินสมทบไปลงทุน ซึ่งผลประโยชน์จะ得多หรือน้อยนั้น ก็จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารเงินลงทุนของผู้จัดการกองทุน ซึ่งหากสามารถบริหารให้ได้รับผลตอบแทนสูงถึงร้อยละ 4 ต่อปี ก็หมายถึง สมาชิกจะได้ผลประโยชน์เป็นเงิน 1,132,170 บาท อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในระยะเริ่มต้นของการตั้ง กอช. รัฐบาลต้องการสร้างแรงจูงใจให้มีผู้สมัครสมาชิก กอช. จึงได้มีการรับประกันผลตอบแทนขั้นต่ำให้กับสมาชิก ว่าจะต้องได้รับไม่น้อยกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือนของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ โดย ณ เดือนพฤษภาคม 2562 อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ อยู่ที่ร้อยละ 1.40 ต่อปี ดังนั้น ในกรณีที่ต่ำที่สุด สมาชิกก็ยังคงได้รับผลตอบแทนไม่น้อยกว่า 247,328 บาท

เมื่อรวมผลตอบแทนทั้ง 3 ส่วนแล้ว สมาชิกจะมีเงินออมทั้งหมดในบัญชีส่วนบุคคลอยู่ที่ 881,528 บาท (กรณีได้รับที่อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำ) หรือ 1,766,370 บาท (กรณีได้รับผลตอบแทนร้อยละ 4 ต่อปี) ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่น้อยเลย และเงินจำนวนดังกล่าว กอช. จะนำมาจัดสรรแบ่งเป็นเงินรายเดือนให้กับสมาชิก (โดยคำนวณจากเงินทั้งหมดที่อยู่ในบัญชี หาดด้วย 240) ซึ่งจะเริ่มจ่ายให้เมื่อสมาชิกมีอายุครบ 60 ปี เรื่อยไปจนเสียชีวิต ดังนั้น ในกรณีนี้เราก็จะได้รับเงินรายเดือนอยู่ที่ 3,673 บาท (อัตราขั้นต่ำ) และอาจได้สูงถึง 7,360 บาท (กรณีได้ผลตอบแทนร้อยละ 4)

จากตัวอย่างข้างต้น ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า การเป็นสมาชิก กอช. จะทำให้สมาชิกมีผู้ช่วยในการสะสมเงินออม ซึ่งได้แก่ รัฐบาล และมีผู้ช่วยในการบริหารเงินออม ซึ่งได้แก่ กอช. และผู้ช่วยทั้งสองจะทำให้เงินออมที่สะสมไว้เพียง 1,100 บาทต่อเดือน สามารถงอกเงยออกดอกออกผลจนถึงวันที่สมาชิกอายุ 60 ปี สมาชิกจะมีเงินในบัญชีประมาณ 1.7 ล้านบาท ซึ่งเงินจำนวนนี้จะทำให้สมาชิกได้รับเงินบำนาญถึงเดือนละ 7,360 บาท เทียบกับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก กอช. จะต้องออมเงินถึงเดือนละ 5,400 บาท เพื่อให้มีเงินในบัญชี ณ วันที่อายุ 60 ปีจำนวน 5.2 ล้านบาท เพื่อจะได้มีเงินบำนาญเดือนละ 9,000 บาท

อย่างไรก็ตาม เงินบำนาญที่สมาชิก กอช. จะได้รับขึ้นอยู่กับ (1) จำนวนเงินสะสมที่สมาชิกจะจ่ายสมทบ ยิ่งสมาชิกส่งเงินสะสมมากหรือเข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่อายุยังน้อย จะทำให้มีโอกาสได้รับผลตอบแทนสูง (2) อัตราเงินสมทบจากรัฐบาล ในปัจจุบันรัฐบาลกำหนดเงินสมทบต่อคนต่อปีไว้ไม่เกิน 600 บาท/960 บาท/1,200 บาท ตามช่วงอายุ และ (3) ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

ผลการดำเนินงานของกองทุน การออมแห่งชาติ

กอช. เริ่มรับสมัครสมาชิกครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2558 และจากข้อมูลล่าสุด ณ สิ้นเดือนสิงหาคม 2562 กอช. มีมูลค่าสินทรัพย์ 6,211.4 ล้านบาท จำนวนสมาชิก 1,978,063 คน (ไม่รวมสมาชิกที่สิ้นสุดสมาชิกภาพแล้ว) และเมื่อเทียบกับกองทุนเพื่อการเกษียณอายุอื่น ๆ ได้แก่ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) และกองทุนประกันสังคม (กปส.) พบว่า ณ สิ้นปี 2561 กบข. มีมูลค่าสินทรัพย์ 881,002 ล้านบาท จำนวนสมาชิก 1,056,825 คน ณ สิ้นปี 2560 กปส. มีมูลค่าทรัพย์สิน 1.85 ล้านล้านบาท จำนวนสมาชิก 14,647,101 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามูลค่าทรัพย์สินของ กอช. และจำนวนสมาชิกยังน้อยกว่า 2 กองทุนค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นเพราะ กอช. เพิ่งเริ่มดำเนินงานในปี 2558

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานในปี 2561 พบว่า อัตราผลตอบแทนสุทธิของกองทุนฯ อยู่ที่ร้อยละ 1.42 และอัตราผลตอบแทนตั้งแต่ก่อตั้งกองทุนฯ (2558 - 2561) อยู่ที่ร้อยละ 2.05 ในขณะที่การดำเนินงานของ กบข.⁵ และกองทุนประกันสังคม ในช่วงปี 2558 - 2561 ได้ผลตอบแทนที่ร้อยละ 5.25⁶ และร้อยละ 2.75⁷ ตามลำดับ ซึ่งอัตราผลตอบแทนที่ต่างกันนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากเงื่อนไขการลงทุนของ กอช. มีความแตกต่างจากเงื่อนไขการลงทุนของกองทุนอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบได้ตามตาราง

ซึ่งจากเงื่อนไขการลงทุนที่กำหนดข้างต้น พบว่า กอช. มีสัดส่วนการลงทุนในปี 2560 ดังนี้ เงินลงทุนในตราสารหนี้ภาครัฐ ร้อยละ 39 เงินฝากธนาคาร ร้อยละ 24 หุ้นกู้ ร้อยละ 20 หน่วยลงทุนในตราสารทุน ร้อยละ 7 ตราสารหนี้ที่รัฐค้ำประกัน ร้อยละ 5 ตราสารหนี้ของรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 4 โดยมีรายละเอียดตามแผนภาพ

⁵ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ แผนหลัก

⁶ คำนวณจากราคาหน่วยลงทุนในปี 2561 ที่เพิ่มขึ้นจากปี 2558

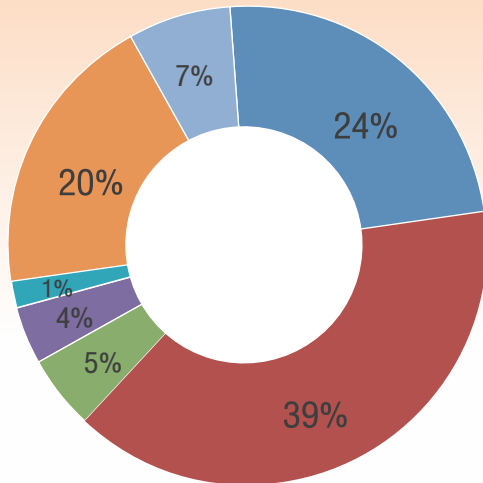
⁷ คำนวณจากอัตราเพิ่มขึ้นของสัดส่วนผลตอบแทนต่อเงินสมทบ ในปี 2561 และปี 2558

ตารางเปรียบเทียบเงื่อนไขการลงทุนของ กอช./กบง./กปส.

กองทุน	การลงทุน			อัตราผลตอบแทนเฉลี่ยระหว่างปี 2558 - 2561
	ความเสี่ยงต่ำ	ความเสี่ยงสูง	อื่น ๆ	
กองทุนการออมแห่งชาติ	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	ไม่เกินร้อยละ 20		2.05
กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ⁸	ร้อยละ 66 เพิ่มได้ ไม่จำกัด	ร้อยละ 25 +/- ร้อยละ 7	ร้อยละ 9 +/- ร้อยละ 4	5.25
กองทุนประกันสังคม	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60	ไม่เกินร้อยละ 40	-	2.75

ที่มา : คำนวณและรวบรวมโดย กองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค สศช.

แผนภาพสัดส่วนการลงทุนของ กอช.

สัดส่วนการลงทุนของ กอช. ปี 2560

- เงินฝากธนาคาร
- ตราสารหนี้ภาครัฐ
- ตราสารหนี้ที่รัฐค้ำประกัน
- ตราสารหนี้ของรัฐวิสาหกิจ
- ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ธนาคารเป็นผู้ออก
- หุ้นกู้
- หน่วยลงทุนในตราสารทุน

⁸ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ปัจจุบันมีทั้งหมด 6 แผน ได้แก่ แผนหลัก แผนผสมหุ้นทวี แผนตราสารหนี้ แผนตลาดเงิน แผนสมดุลตามอายุ และแผนตราสารทุนไทย โดยใช้ข้อมูลของแผนหลักนี้เนื่องจากเป็นแผนที่มีเงินทุนและจำนวนสมาชิกมากที่สุด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า กอช. เป็นแหล่งเงินออมทางเลือกแบบสมัครใจและมีความยืดหยุ่นสูง เพื่อสร้างหลักประกันรายได้หลังเกษียณให้กับสมาชิกที่ประกอบอาชีพอิสระ โดยมีการจ่ายเงินสมทบจากรัฐบาลและมีระบบบริหารจัดการในลักษณะกองทุนที่จะช่วยเพิ่มผลตอบแทนจากการลงทุนให้แก่สมาชิก ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระของสมาชิกในการออมเงิน นอกจากนี้ การลงทุนจะเน้นการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความมั่นคงสูง อีกทั้งยังได้รับการค้ำประกันผลตอบแทนไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้ออมเงิน ดังนั้น กอช. จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐบาลที่นำมาช่วยสร้างหลักประกันทางรายได้ ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่วัยเกษียณ อีกทั้งช่วยลดภาระรายจ่ายภาครัฐทางด้านสวัสดิการเพื่อการชราภาพในระยะยาว อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัญหาของกอช. ในขณะนี้ คือ จำนวนสมาชิกของ กอช. ยังมีจำนวนต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเงินบำนาญที่สมาชิกได้รับยังไม่สามารถทำให้สมาชิกมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางรายได้ในการดำรงชีวิตหลังเกษียณ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) **ควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้แรงงานนอกระบบเข้าร่วมเป็นสมาชิก** โดยการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายพันธมิตรในการสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายทราบถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการออมเงินเพื่อการเกษียณ

(2) **เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน** รวมทั้งพิจารณาความเหมาะสมของการกำหนดหลักเกณฑ์ในการลงทุน เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้น ซึ่งผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นนั้น จะถูกนำมาจัดสรรให้กับสมาชิกเป็นบำนาญรายเดือน

(3) **สนับสนุนให้สมาชิก กอช. สมัครเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมมาตรา 40 ทางเลือก 1 ควบคู่ไปด้วย** เพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์จากเงิน ทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยทุพพลภาพและเงินค่าทำศพ ซึ่งจะช่วยให้แรงงานหลักประกันมีความครอบคลุมความเสี่ยงในประเภทอื่น ๆ ได้มากขึ้น

**DON'T WORRY
BE HAPPY...**